

УДК-331
ББК-65.9(5Т)24
Н 44

**ЗАМИНАҲОИ ИНСТИТУТСИОНАЛИИ
ИДОРАКУНИИ ИҚТИДОРИ МЕҲНАТИИ
МИНТАҚА**

*Негматов Шукруллохон Лутфул-лоевич -
унвонҷӯи кафедраи идоракунии иқтисодиёт
ва маркетинг МДТ «ДДХ ба номи акад.
Б.Гафуров»;*

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ
УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ
РАБОЧЕЙ СИЛУ**

*Негматов Шукруллохон Лутфул-лоевич -
соискатель кафедры управления экономикой
и маркетинга ГОУ «ХГУ им. акад.
Б.Гафурова»;*

**INSTITUTIONAL GROUND AIMED AT
MANAGEMENT WITH REGIONAL
LABOUR FORCE**

*Negmatov Shukrullokhon Lutfulloevich -
Applicant the Department of Economic
Management and Marketing under the SEI
«KhSU named after acad. B.Gafurov»*

Вожаҳои калидӣ: асосҳои институтсионалии идоракунии, иқтисодиёти меҳнатӣ, низом, институтҳо, соҳти шумораи аҳоли, машғули аҳоли ва бекорон

Заминаи институтсионалии ташаққул ва идоракунии иқтисодиёти меҳнатии минтақа хусусияти равандаҳои бозорро ба назар мегирад. Гап дар сари он аст, ки гузариш ба иқтисодиёти бозоргонӣ, ки ҷумҳурии мо онро ҳанӯз аз сар мегузаронад, ба институтҳо, аз ҷумла ба институтҳои иҷтимоӣ таъсири худро мерасонад. Заминаи институтсионалии ташаққул ва идоракунии иқтисодиёти меҳнатии минтақа бояд инҳоро таъмин намояд: ташаққули иқтисодиёти меҳнатӣ; истифодаи иқтисодиёти меҳнатӣ; идоракунии иқтисодиёти меҳнатӣ мебошад. Иқтисодиёти бозорӣ кишварҳои пасошӯравӣ, ки аз ҷиҳати табиат ва моҳияти худ беназир аст, зеро аналогҳои гузариш аз амсилаи иҷтимоии иқтисодиёт ба бозорӣ дар таърих бори аввал ба амал меоянд. Аз ин рӯ, асосҳои институтсионалии ташаққулҳои иқтисодиёти меҳнатӣ “соф” набуда, балки омехта (симбиозӣ) мебошанд.

Ключевые слова: институциональные основы управления, рабочая сила, система, институты, структура населения, занятость и безработица населения.

Институциональные основы формирования и управления региональной рабочей силой учитывают процессы рыночного характера. Дело в том, что переход к рыночной экономике, который наша республика все еще переживает, затрагивает институты, в том числе социальные институты. Институциональные основы формирования и управления региональной рабочей силой должны обеспечивать: формирование рабочей силы; использование рабочей силы; управление рабочей силой. Рыночная экономика постсоветских стран, которая уникальна по своей природе и сути, поскольку аналоги перехода от социальной модели экономики к рыночной происходят в истории впервые. Поэтому институциональные основания, направленные на формирование рабочей силы, являются не «чистыми», а смешанными (симбиотическими).

Key words: institutional grounds of management, labour force, system, institutions, population structure, employment and unemployment of population.

The institutional grounds aimed at formation and management with the regional labour force takes into account the processes of market nature. The fact that the transition to a market economy, which our republic is still going through affects institutions, including social institutions. Institutional grounds aimed at formation and management with regional labour force should provide: labour force formation; usage of labour force; labour force management. The market economy of the post-Soviet

countries, which is unique in its nature and essence, since analogues of the transition from the social model of the economy to the market occur in the history, for the first time. Therefore, the institutional grounds aimed at labour force formation are not “pure”, but mixed (symbiotic).

Заминаи институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтидори меҳнати минтақа бояд инҳоро таъмин намояд:

- ташаккули иқтидори меҳнатӣ;
- истифодаи иқтидори меҳнатӣ;
- идоракунии иқтидори меҳнатӣ.

Заминаи институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтидори меҳнати минтақа хусусияти равандҳои бозорро ба назар мегирад. Гап дар сари он аст, ки гузариш ба иқтисодиёти бозоргонӣ, ки ҷумҳурии мо онро ҳанӯз аз сар мегузаронад, ба институтҳо, аз ҷумла ба институтҳои иҷтимоӣ таъсири худро мерасонад.

Ба институтҳои иҷтимоӣ чун анъана давлат, ташкилотҳои динӣ (калисо, масҷид, синагога...), илм, маориф, ҳуқуқ, воситаҳои ахбори омма ва ғайра дохил мешаванд. Мақсади асосии фаъолияти институтҳои иҷтимоӣ ноил шудан ба субот дар рушди ҷомеа мебошад.

Мувофиқи ақидаи З.Т. Голенкова миқёс, тамоюл, амиқӣ ва хусусиятҳои дигаргунсозии сохти ҷамъиятӣ ва мураккабии онро маҷмӯи омилҳо муайян мекунад. Ба ибораи дигар, асосҳои институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтидори меҳнати минтақа асосан бо тамоюлҳои муосир пешакӣ муайян карда мешаванд:

1) Ислоҳоти сохторӣ ва тағйирот дар иқтисодиёт (тағйири муносибатҳои моликият, пайдоиши шаклҳои нави моликият);

2) Тағйирот дар низоми таъмини шуғли аҳоли (ислоҳот дар соҳаи ташаккул, тақсим ва истифодаи иқтидори меҳнатӣ);

3) Дараҷаи тафрикаи иҷтимоӣ дар ҷомеа (амиқтар шудани нобаробарии иҷтимоӣ);

4) Аҳолии иҷтимоӣ (вайрон кардани низоми арзишӣ - меъёрӣ ва ташаккул наёфтани низоми дигар) ва маҳрумияти иҷтимоӣ (маҳдудият ё маҳрумият аз дастрасӣ ба захираҳои моддӣ ва маънавӣ, имкониятҳои барои қонеъ кардани ниёзҳои асосии ҳаётан муҳими шахс ё гурӯҳҳо).

Иқтисодиёти бозории кишварҳои пасошӯравӣ, ки аз ҷиҳати табиат ва моҳияти худ беназир аст, зеро аналогҳои гузариш аз амсилаи иҷтимоии иқтисодиёт ба бозорӣ дар таърих бори аввал ба амал меоянд. Аз ин рӯ, асосҳои институтсионалии ташаккулёбии иқтидори меҳнатӣ “соф” набуда, балки омехта (симбиозӣ) мебошанд.

Бо назардошти таҳлили хусусиятҳои иқтисоди бозорӣ ва ташаккули иқтидори меҳнатӣ дар минтақа ва Ҷумҳурии Тоҷикистон, қайд кардан зарур аст, ки дар ин шароит “бозори дугонаи меҳнат” ташаккул меёбад. Олимон Ҷ.Денлопп, М.Пиоре М.Портес дар таҳқиқоти худ дар бораи ташаккули “бозори дугонаи меҳнат” сухан рондаанд.

Ҳамин тавр, Э.Гидденс мафҳуми “бозори дугонаи меҳнат”-ро ворид намуда, онро ба ду қисм: ибтидоӣ ва дуюмдараҷа ҷудо мекунад. Ба андешаи ӯ, дар бозори ибтидоӣ нерӯи баландиқтисоси меҳнати коргарон ба кор қабул карда мешавад, ки дар он ҷо низоми пардохти музди меҳнати баланд, имконияти ихтисос хуб бо шароити хуби корӣ (таълим, бастаи иҷтимоӣ, кафолати таъминот ва ғайра) мавҷуд аст.

Дараҷаи дуоми киро кардани иқтидори меҳнатӣ чунин ҷойҳоро барои иқтидори меҳнатӣ таъмин менамояд, ки дар он ҷо бартарихи бозори ибтидоӣ вучуд надоранд.

Қайд кардан зарур аст, ки дар иқтисодиёти ҳамаи мамлакатҳо бозори дусатҳаи меҳнат барои истифодаи иқтидори меҳнат вучуд дорад, ки машғули расмӣ ва ғайрирасмиро таъмин мекунад. Бинобар ин, заминаи институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтидори меҳнатӣ мавҷудияти машғули ғайрирасмӣ дар бозори меҳнат дар шароити иқтисоди бозорӣ бо омилҳои зерин ба назар гирифта мешавад:

- ✓ ташаккули нотамоми бозори меҳнат;
- ✓ мавҷудияти иқтисодиёти пинҳонӣ;
- ✓ инкишоф наёфтани муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли;
- ✓ коррупсияи мақомоти давлатӣ;
- ✓ бюрократизм ва хароҷоти зиёди ба кор қабул кардан ва аз кор озод намудан.

Бинобар ин, дар СМР-2030 омадааст, ки “бозори меҳнат бо нигоҳ доштани ҳиссаи назарраси машғули ғайрирасмӣ (на кам аз 35-40%) ҳос аст” ва “...сиёсати шуғл афзоиши маҳсулнокии меҳнатро чандон ҳавасманд намекунад...”¹.

Иқтисоди пинҳонӣ камбудии асосии иқтисоди бозорӣ буда, боиси пайдоиши шуғли ниҳонии нерӯи корӣ дар бозори меҳнат мегардад. Дар зери мафҳуми машғули ниҳонӣ одатан шуғли иқтисодии меҳнат фаҳмида мешавад, ки бидуни бақайдгирии шартномаҳои меҳнатӣ, қарордодҳо аз ҷониби фирмаҳои мухталиф ва корхонаҳои хунарамандӣ бидуни қайди дахлдор амал мекунад².

Ҳангоми таҳлили асосҳои институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтисодии меҳнат қайд кардан зарур аст, ки ҳангоми истифодаи мафҳуми “иқтисодии меҳнат” аксар вақт масъалаҳои баҳсталаб оид ба робитаи байни мафҳумҳои “иқтисодии меҳнат”, “қувваи корӣ” ва “захираҳои меҳнатӣ” ба миён меоянд. Ин таносуб ба равишҳои гуногуни назариявӣ оид ба маҳсулот дар ин бозор - меҳнат ё иқтисодии меҳнатӣ асос ёфтааст.

Мо ба монанд будани мафҳумҳои “иқтисодии меҳнатӣ” ва “захираҳои меҳнатӣ” таъя мекунем. Бинобар ин, дар таҳқиқи асосҳои институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтисодии меҳнатӣ қайд кардан лозим аст, ки дар давраи мавҷудияти иқтисодиёти фармонфармоию маъмурӣ барои хусусиятҳои муносибатҳои меҳнатӣ “ҳавасманд карда намешуд”. Аз ин рӯ, мафҳумҳои “иқтисодии меҳнатӣ” ва “қувваи корӣ” аксар вақт истифода намешуданд, зеро истехсолот бо захираҳои меҳнатӣ ҷамъиятӣ номида мешуд, ки дар он меҳнат ё иқтисодии меҳнатӣ ҳамчун мол маънидод карда намешавад.

Дар баробари ин, иқтисоддонҳои ғарбӣ ба ҳуччатҳо ва санадҳои қонунгузори Ташкилоти Байналмилалӣ Меҳнат (ТБМ) таъя намуда, категорияи “иқтисодии меҳнатӣ-ро” истифода мебаранд. Дар асоси асноди Ташкилоти Байналмилалӣ Меҳнат (ТБМ) дар адабиёти иқтисодии тоҷик ва дар ҳуччатҳои расмӣ омор истилоҳи “иқтисодии меҳнатӣ” истифода мешавад, ки маънояш “қувваи корӣ” аст.

Асосҳои институтсионалии ташаккул ва идоракунии иқтисодии меҳнатӣ қисми таркибии низоми иқтисоди муосир буда, хусусияти рушди онро пешакӣ муайян мекунад. Албатта, асосҳои институтсионалии ташаккул, истифода ва идоракунии иқтисодии меҳнатии минтақа бо идоракунии иқтисодии меҳнатии Ҷумҳурии Тоҷикистон якхела ва монанд мебошанд.

Қонунҳо, фармонҳо ва санадҳои меъёрие, ки идоракунии иқтисодии меҳнатиро дар минтақа танзим мекунад, дар зер оварда шудааст:

1. Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030-юм - Душанбе.- 2016. -88с.

2. Риояи ҳукуки маъҷубон ба меҳнати шоиста ва шуғли аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон // Ҳисобот оид ба натиҷаҳои мониторинг. Марҳилаи 3-юм. - Душанбе - 2013. - 66 с.

3. Ҳисобот оид ба татбиқи “Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020-ум” (таҳқиқот давраи аз нимаи моҳи декабри соли 2015-ум то аввали март соли 2016-умро фаро мегирад). - Душанбе.- 2016. - 40с.

4. Барномаи давлатии мусоидат ба машғули аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2017-ум // Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми июни соли 2011-ум, № 277.

5. Барномаи давлатии мусоидат ба шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2014-2015-ум бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3-юми январи соли 2014-ум, № 19. - Душанбе. – 28 с.

6. Барномаи рушди миёнамӯҳлати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020-ум. ш.Душанбе. - 2016. -250 с.

7. Дар бораи Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020-ум (дар таҳрири қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27-уми апрели соли 2015-ум, № 238).

¹ Национальная стратегия развития республики Таджикистан на период до 2030 года - Душанбе.- 2016.-С.60.

² Кутаев Ш.К. К вопросу о неформальной занятости // Региональная экономика: теория и практика -№22 (115) - С.47

8. Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020-ум аз 2-юми июни соли 2011-ум, № 277.

- Барномаи миллии рафъи шаклҳои бадтарини меҳнати кӯдакон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020-ум.

- Барномаи маҷмӯӣ оид ба коҳиш додани сатҳи машғули ба қайд гирифтанишуда (ғайрирасмӣ) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2017-ум.

- Стратегияи давлатии рушди бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020 аз 2-юми июни соли 2011-ум, № 277.

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳоли” аз 1-уми августи соли 2003-юм, № 44.

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи маориф”.

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи таҳсилоти ибтидоӣ ва касбӣ”.

1. Барномаи давлатии мусоидат ба шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2020-ум ва ғайра.

Ба муассисаҳое, ки ташаккулёбӣ, истифодабарӣ ва идоракунии иқтидори меҳнати минтақаро таъмин мекунад, тааллуқ доранд:

- бозори меҳнат;

- хадамоти шуғл;

- муассисаи таълим, такмили ихтисос ва бозомӯзӣ;

- муассисаҳои иҷтимоие, ки фаъолияти ҳаётии иқтидори меҳнатиро таъмин менамоянд ва ғайра.

Асосҳои институтсионалии ташаккул ва рушди иқтидори меҳнатӣ ба тағйирёбии сохтори иқтисоди минтақа таъсир мерасонад. Аз ин рӯ, санадҳои қонунгузори қбулшуда дар идоракунии иқтидори меҳнатӣ ва сохтори машғули аҳоли нақши калон мебозанд. Ҳамин тариқ, қабули як қатор қонунҳое, ки ба фаъолияти соҳибкорӣ дар Тоҷикистон мусоидат мекунад (Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2017-ум, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳифзи давлатӣ ва дастгирии соҳибкории хурд”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи сармоягузорӣ”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи чамъиятҳои дорои масъулиятш маҳдуд”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи чамъиятҳои сахҳомӣ”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муфлисшавӣ” ва ғайра) барои ҳавасмандгардонии вусъатёбии иқтисодиёт ва талабот ба иқтидори меҳнати минтақа заминаҳои заруриро ба вуҷуд овард.

Ин ба афзоиши шумораи чойҳои қорӣ, ки ба барқарор кардан ва мӯътадил шудани вазъи иқтидори меҳнатӣ дар бозори меҳнати минтақа мусоидат мекунад. Динамикаи шумораи корхонаю ташкилотҳо ва коргароне, ки ба самаранокии ташаккул ва истифодаи он таъсир мерасонанд, дар зер оварда шудааст.

Чунонки аз чадвали 1. аён мешавад, дар давраи солҳои 2015-2020-ум миқдори корхонаҳои саноатӣ ба 5,9% коҳиш ёфта, шумораи кормандон ба 22% зиёд шуд.

Тағйироти сохтори иқтисоди минтақавӣ ва ҳаҷми иқтидори меҳнатӣ дар соҳаҳои иқтисодиёт натиҷаи дигаргуниҳои институтсионалӣ мебошад. Чунончи, дар кишоварзӣ шумораи ҳамаи корхонаю ташкилотҳо ба 21,1% афзуд. Аз сабаби дар маълумот мавҷуд набудани иттилооти оморӣ шумораи кормандони кишоварзиро муайян кардан хеле душвор аст. Дар муассисаҳои хидмати маишӣ бошад миқдори корхонаҳо ба 31,4%, шумораи коргарон ба 22,7% кам шуданд.

Қолиб он аст, ки шумораи нуктаҳои савдои чакана 57,7% афзуда, шумораи савдогарон ба ҳисоби миёна дар як шабонарӯз 1,04% кам шудааст.

Чадвали 1.

Динамикаи миқдори корхонаҳо ва шумораи иқтидори меҳнати соҳаҳои асосии вилояти Суғд¹

Нишондиҳанда	2015-ум	2016-ум	2017-ум	2018-ум	2019-ум	Нисбат ба соли 2015
Миқдори корхонаҳои саноатӣ (воҳид)	698	604	597	633	657	-41
бо %	100	86,5	98,8	106,0	103,7	94,1
Шумораи солона ба ҳисоби миёнаи кормандони корхона (нафар)	28746	30156	32068	28286	35091	5345
бо%	100	104,9	196,3	88,2	124	122,22
Миқдори корхонаҳо ва ташкилотҳои кишоварзӣ (воҳид)	55072	59653	63475	66180	66734	11662
бо %	100	108,3	106,4	104,2	121,1	121,2
Шумораи корхонаҳои хадомати маишӣ	182	177	163	142	125	-57
бо %	100	97,2	92,0	87,1	88,0	66,1
Шумораи кормандони хизматрасониҳои маишӣ (нафар)	707	768	724	559	547	-160
бо %	100	108,5	94,2	77,2	97,8	84
Миқдори корхонаҳои савдои чакана	3348	4728	4871	4817	5282	1934
бо %	100	141,2	103,0	98,8	109,6	151,4
Шумораи фурушандагон ба ҳисоби миёна дар як рӯз, (ҳазор нафар)	18,9	19,0	20,3	20,0	19,8	-0,2
бо %	100	100,5	106,8	98,5	99,0	98,5

Чунонки ноустувории миқдори корхонаҳо ва шумораи коргарони онҳо дар ҳаҷм ва талаботи иқтидори меҳнатӣ зоҳир гардида, боиси номувозинатии он мегардад.

Таҳлили ҷиддии сохтори иқтидори меҳнатӣ ва шуғли аҳолии минтақа ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси маълумотҳои омӯрӣ нишон медиҳад, ки тамоюли афзоиши ҳиссаи онҳое, ки дар соҳаи хизматрасонӣ машғуланд, мушоҳида мешавад.

Чадвали 2.

Таносуби машғули аҳоли аз рӯи бахшҳои иқтисодӣ

Нишондиҳанда	2015-ум	2016-ум	2017-ум	2018-ум	2019-ум
Ҳамагӣ аз рӯи тамоми фаъолият, %	100	100	100	100	100
Шуғл дар бахши воқеии иқтисодӣ, %	63,8	63,3	63,4	63,4	63,8
Дар бахши хизматрасонӣ, %	36,1	36,6	36,5	36,5	36,1

Манбаъ: Солномаи омури Ҷумҳурии Тоҷикистон. - Душанбе: 2020 - С. 85

Аз маълумотҳои чадвали 2. дида мешавад, ки вазни қисми иқтидори меҳнатӣ, ки дар бахши воқеии иқтисодӣ вилояти Суғд қор мекунад, тахти таъсири тағйироти институтсионалӣ нисбат ба соҳаи хизматрасонӣ ба андозаи 35% бартарӣ дорад. Аммо агар ҷиддӣ таҳлил кунем, беш аз 65%-и онҳое, ки дар бахши воқеӣ фаъолият доранд, ба соҳаи кишоварзӣ рост меояд.

¹Ҳисобҳои муаллиф дар асоси: Солномаи омури вилояти Суғд. Саридораи Агентии мори назди Президенти ҶТ дар вилояти Суғд.-2020.-С.167,178,,294,301

Ҳамин тариқ, дар давраи таҳлилшаванда, аз рӯи маълумотҳои ҷадвал, афзоиши шуғли аҳоли дар соҳаи хизматрасонӣ аз ифодаи нисбӣ назаррас нест. Ҳарчанд, тақрибан 34,5% онҳоеро ташкил медиҳад, ки дар иқтисодиёт кор мекунанд, аммо дар ифодаи мутлақ тамоюли мусбати иқтисодии меҳнати шуғл дар ин бахш аён аст.

Набудани унсурҳои институтсионалии зарурӣ барои фаъолияти пурраи иқтисодии меҳнат ба хусусиятҳои асосии он аз иқтисоди бозорӣ вобаста буда, аз талаботи зерин иборат аст:

- ташаккули бозори хизматрасонӣ оид ба кор таъминкунӣ, яъне барои расонидани хизматрасонии трансаксионӣ (ташкilotҳои тичоратии миёнаравии меҳнат, воситаҳои ахбори омма ва ғайра);

- таъсиси муассисаҳое, ки ба ҷаброни “нокомӣ”-и бозори меҳнат нигаронида шудаанд (хизматрасонии шуғли аҳоли, суғуртаи бекорӣ);

- ташаккулёбии муассисаҳои ҳифзи ҳуқуқи моликият дар соҳаи меҳнат (арбитражи меҳнатӣ);

- табдил додани нақши иттифокҳои касаба ба институти гуфтушунид оид ба шартҳои шартномаи меҳнатӣ, шуғл ва музди меҳнат.

Ҳамин тавр, асосҳои институтсионалии ташаккулёбӣ ва идоракунии иқтисодии меҳнатӣ фавран мутобиқшавӣ ба механизми бозории хоҷагидорӣ ва таъмини афзоиши иқтисодии вилояти Суғдро таъмин менамоянд.

АДАБИЁТ

1. Национальная стратегия развития республики Таджикистан на период до 2030 года - Душанбе.- 2016.-С.60.
2. Кутаев Ш.К. К вопросу о неформальной занятости // Региональная экономика: теория и практика -№22 (115) - С.47
3. Солномаи омории вилояти Суғд. Саридораи Агентии мори назди Президенти ҶТ дар вилояти Суғд.-2020.-С.167,178,,294,301
4. Солномаи омори Ҷумҳурии Тоҷикистон. - Душанбе: 2020 - С. 85
5. Исмаилов М.М. Оплата и стимулирование труда в условиях переходной экономики республики Таджикистан\ The Ninth International Congresson Social Sciencesand Humanities 2nd December,2016 Vienna2016 С.119-125.
6. Исмаилов М.М., Худжамкулов Р.Б. Оплата и стимулирование труда на промышленных предприятиях Таджикистана в рыночных условиях хозяйствования // Издательство «Дабир» - Худжанд.-2018. -С.5.
7. Экономическая история. История экономических учений. / Р.М.Гусейнов, В.А. Семенихина - М: - Л, 2006.- С. 268.
8. Яппаров, Д.А. Управление занятостью населения на региональном уровне: дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: 08.00.05: защищена 09.10.2007 / Д.А. Яппаров, 2007. - 169 с. - С. 43.

REFERENCES

1. National development strategy of Tajikistan Republic for the period up to 2030 - Dushanbe. - 2016. - P.60.
2. Kutaev Sh.K. On the issue beset with informal employment // Regional economy: theory and practice - №22 (115) - P.47.
3. Statistical annual of Sughd region. The main department of the agency on statistics under Tajikistan Republic President in Sughd region. - 2020. – P.73.
4. Statistical annual of Tajikistan Republic. – Dushanbe, 2020. – P.85.
5. Ismailov M.M. Payment and stimulation of labour under the conditions of transitional economy of Tajikistan Republic / The Ninth International Congresson Social Sciencesand Humanities on December 2nd, Vienna, 2016. - P.119-125.
6. Ismailov M.M., Khujamkulov R.B. Payment and stimulation of labour at industrial enterprises of Tajikistan under conditions of market management. – Khujand: Dabir, 2018. -P.5.
7. Economical history. The history of economic thought. / R.M. Huseynov, V.A. Semenikhina - M: - L, 2006. - P. 268.
8. Yapparov, D.A. Management with employment of population at the regional level: candidate dissertation in economy: 08.00.05: defended 09.10.2007 / D.A. Yapparov, 2007. - 169 p.